

Anbefaling om landvurdering ved tjenesteutsetting

Sikkerhetskravene en virksomhet bør stille til IKT-tjenester er uavhengig av geografisk lokasjon og type tjenesteutsetting. Dersom det er forhold som kan ha innvirkning på sikkerhetsrisikoen, må disse identifiseres og vurderes, og kompensierende tiltak må iverksettes. Ved tjenesteutsetting av IKT-tjenester til andre land bør en rekke forhold ved vertslandet vurderes fordi forholdene kan påvirke sikkerhetsrisikovurderingen.

Bakgrunn

Stadig flere IKT-tjenester leveres av store globale aktører. Aktørene har ofte en dominerende markedsposisjon med tjenester av høy kvalitet og til attraktive priser, slik at få alternativer finnes. Leveransene skjer enten direkte fra leverandøren selv eller formidlet av nasjonale IKT-selskaper, som har inkludert slike tjenesteleveranser i sin produkt-portefølje. I begge tilfeller vil tjenestene leveres fra de samme plattformene hovedsakelig lokalisert, forvaltet og driftet utenfor Norge.

I dette perspektivet må virksomheter som ønsker å sette ut en IKT-tjeneste, være oppmerksom på at tjenestene kan bli levert fra utlandet. Virksomheten bør derfor vurdere en rekke forhold relatert til vertsland og leverandør, da forholdene kan påvirke hvordan man til syvende og sist vurderer sikkerhet. Hvordan er den sikkerhetspolitiske situasjonen i vertslandet, nabolandene og i regionen? Hvordan er samfunnsforholdene og stabiliteten i vertslandet? Hvilken tilgang har vertslandets myndigheter til informasjon i private virksomhet?

Hensikten med temarapporten er å øke bevisstheten om hvordan tjenesteutsetting til utlandet kan påvirke en virksomhets risikobilde. Rapporten beskriver et sett med kriterier NSM anbefaler å vurdere ved en tjenesteutsetting til utlandet. Vurderingen må inngå som en del av den totale risikovurderingen ved tjenesteutsetting.

Anbefalingene er relevante for offentlige og private virksomheter som vurderer å tjenesteutsette sine IKT-tjenester til utlandet. Rapporten er en utdypning av kapittelet om å «beslutte leveransemodell» i *NSMs grunnprinsipper for IKT-sikkerhet*¹ og må sees i sammenheng med temarapporten *Sikkerhetsfaglige anbefalinger ved tjenesteutsetting*².

Kontaktpunkt for kommentarer er IKT-radgivning@nsm.stat.no. Vennligst bruk rapportens navn som emne. Kommentarer og innspill mottas med takk.

Landvurderinger bør være en del av risikovurderingen ved tjenesteutsetting

---

Virksomheten som skal sette ut en IKT-tjeneste vurderer sikkerhetsrisiko både før en beslutning tas, og så lenge tjenesteutsettingen varer. Sikkerhetsrisikoen og andre former for risiko må sees opp mot de verdier og tjenester som forvaltes og leveres av virksomheten. Likevel er NSMs erfaring at virksomheter setter ut tjenester til utlandet, som både er kritiske for virksomheten og for Norge, uten å vurdere tilstrekkelig hvilken sikkerhetsrisiko dette medfører.

NSM anbefaler at virksomheter som skal tjenesteutsette til utlandet vurderer vertslandet som en del av den totale risikovurderingen.

Anbefalte vurderingskriterier

NSM har identifisert fire sett med kriterier som bør inngå ved vurdering av vertslandet. Hvilken vekt man skal legge på kriteriene vil variere fra situasjon til situasjon. Andre vurderingskriterier kan inkluderes, men virksomhetene bør som et minimum ha med disse fire kriteriene før beslutning om tjenesteutsetting tas.

---

¹ NSMs grunnprinsipper for IKT-sikkerhet: <https://www.nsm.stat.no/publikasjoner/rad-og-anbefalinger/grunnprinsipper-for-ikt-sikkerhet/>

² NSMs veileder: <https://www.nsm.stat.no/aktuelt/temarapport-tjenesteutsetting>

Vurderingskriteriene kan brytes ned i en eller flere indikatorer. Indikatorverdier for det enkelte landet kan hentes med en målbar verdi (datasett) og er hentet fra anerkjente tredjepartskilder. Datasettene er som hovedregel basert på en vektet verdi av flere sub-indikatorer og/eller en kvalitativ vurdering.

1. **Statlige styringsindikatorer**
2. **Cybersikkerhetstilstanden**
3. **IKT-infrastruktur og kompetanse**
4. **Forretningsstabilitet**

Statlige styringsindikatorer

Kontrakten som inngås ved en tjenesteutsetting vil normalt ha en varighet over flere år. Det er derfor viktig å ha en indikasjon på hvordan landets styresett utøves og forvaltes med tanke på fremtidig utvikling. Det vil også gi en indikasjon på tilliten til rammebetingelsene en virksomhet i landet opererer under. Seks parametere som gir en overordnet vurdering av myndighetsutøvelse, politisk stabilitet og menneskerettslige og sosioøkonomiske forhold er listet under. Til hver parameter er det også oppgitt åpne kilder som tilbyr indikatorer på området.

Korrupsjon: «Corruption Perceptions Index (CPI)» som Transparency International³ gjennomfører årlig rangerer land etter i hvilken grad korrupsjon er oppfattet å eksistere blant offentlige ansatte og politikere. CPI er basert på 13 ulike datasett fra 12 ulike institusjoner.

Politisk stabilitet: Sannsynligheten for at staten vil bli destabilisert eller styrtet som følge av lovstridige eller voldelige midler, inkludert politisk motivert vold og terrorisme. Indikatoren er sammenstilt av TheGlobalEconomy.com og er basert på flere andre indikatorer fra blant annet Economist Intelligence Unit, World Economic Forum og Political Risk Services.

Lov og orden («rule of law»): Hvorvidt lover og regler i samfunnet overholdes og at man har tillit til disse; herunder overholdelse av inngåtte kontrakter, eiendomsretten, politiet og domstolene, samt sannsynligheten for annen kriminalitet og vold. Indikatorkilden er World Bank sammenstilt av TheGlobalEconomy.com.

Regulatorisk kvalitet: Myndighetenes evne til å formulere og iverksette regulatoriske og politiske retningslinjer som fremmer og styrker utvikling av privat sektor. Indikatorkilden er World Bank sammenstilt av TheGlobalEconomy.com.

Statens effektivitet: Kvalitet på offentlige tjenester, kvalitet på statsforvaltningen og grad av uavhengighet fra politisk press, kvalitet på politikktutforming og troverdighet knyttet til å få gjennomført politikk. Indikatorkilden er World Bank sammenstilt av TheGlobalEconomy.com.

I tillegg til de statlige styringsindikatorene bør også etterretningstrusselen mot norske interesser i vertslandet vurderes. Her bør de åpne trusselvurderingene fra Etterretningstjenesten og Politiets sikkerhetstjeneste legges til grunn. Disse gir en vurdering av forhold i utlandet og hvilke utenlandske trusler som har betydning for Norge og norske interesser.

Ved tjenesteutsetting av nasjonal betydning bør Etterretningstjenesten og PST kontaktes for eventuelle utdypende vurderinger.

³ Les mer: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017

Fredelighet: Her benyttes «Global Peace Index (GPI)» fra Institute for Economics and Peace⁴ som er et forsøk på å måle fredelighet i et land (eller region). GPI baserer seg på en rekke indikatorer innen samfunnssikkerhet, nasjonale og internasjonale konfliktnivå og grad av militarisering.

Cybersikkerhetstilstanden

I forbindelse med tjenesteutsetting er vertslandets cybersikkerhetstilstand en viktig indikator. Tilstanden indikerer hvilke sikringsmekanismer vertslandet har etablert både organisatorisk og teknisk for å håndtere tilsiktede og utilsiktede hendelser. Som eksempel kan en stille spørsmålet om hvordan vertslandet vil håndtere et større cyberangrep mot en virksomhet, sektor eller nasjonen.

FN-organet *Den internasjonale telekommunikasjonsunion* har gjennom flere år samlet ekom-relatert statistikk om medlemslandene. De har også nylig etablert en egen «**Global Cybersecurity Index (GCI)**» som skal indikere landenes innsats innen cybersikkerhet⁵. GCI er basert på en rekke spørsmål besvart av det enkelte medlemsland. Spørsmålene er innenfor kategoriene juridisk, organisatorisk, teknisk (blant annet IKT-infrastruktur, CERT-struktur), kompetanse («capacity building») og samarbeid. Besvarelsene er vurdert av et ekspertpanel og gitt en vektet poengsum. GCI-indikatoren fra 2017 er benyttet.

IKT-infrastruktur og kompetanse

Dette vurderingskriteriet skal gi en indikasjon på grad av utbygde nasjonale IKT-tjenester som er nødvendig for at landet kan tilby en tilstrekkelig stabil og robust IKT-infrastruktur. I tillegg er det nødvendig at landet kan vise tilstrekkelig tilgang på kompetanse innen IKT.

Ved vurdering av IKT-infrastruktur benyttes indikatoren «**Infrastructure and digital content**» fra The World Economic Forum⁶. Denne er basert på fem sub-indikatorer («mobile network coverage, International Internet bandwidth, secure internet servers, electricity production as well as the availability of digital content»).

Ved vurdering av IKT-kompetanse benyttes indikatoren «**Skills**» fra The World Economic Forum. Denne indikerer samfunnets evne til å ta i bruk IKT gjennom kvaliteten på utdanningssystemet (herunder realfag), graden av høyere utdanning m.m.

Forretningsstabilitet

Vurderingskriteriet skal gi en indikasjon på i hvor stor grad privat næringsliv i landet har råderett uten statlig innblanding og statlige føringer. Hvor «enkelt» er det å drive privat virksomhet i landet? To indikatorer er inkludert som igjen er basert på flere sub-indikatorer:

Forretningsfrihet («Ease of doing business»): Baseres på studien «Doing Business» fra World Bank⁷ og er basert på flere sub-indikatorer som inkluderer hvor enkelt det er å få kreditt, betale skatt, håndheve kontrakter m.m.

---

⁴ Fra mer: <http://economicsandpeace.org/>

⁵ Første iterasjon av GCI ble utført i 2013-2014, andre iterasjon ble ferdigstilt i juli 2017 med deltakelse fra 134 land: <http://www.itu.int/en/ITU-D/Cybersecurity/Pages/GCI-2017.aspx>

⁶ Fra: <http://reports.weforum.org/global-information-technology-report-2016/networked-readiness-index/>

⁷ Fra: <http://www.doingbusiness.org/rankings>

Finansiell frihet: Indikatoren sier noe om omfanget av offentlige reguleringer av finansielle tjenester, graden av statlig inngripen i banker og andre finansielle virksomheter gjennom direkte og indirekte eierskap, omfanget av finans- og kapitalmarked, statlig innflytelse på tildeling av kreditt og åpenhet til utenlandsk konkurranse. Høy rangering indikerer et effektivt bankvesen og større grad av uavhengighet fra statlig kontroll og innblanding i finanssektoren. Indikatoren er basert på data fra World Bank og The Heritage Foundation sammenstilt av TheGlobalEconomy.com.

Vektlegging av indikatorer

Vurderingskriteriene kan for de enkelte virksomheter ha forskjellig betydning. Virksomhetene bør derfor med utgangspunkt i sine behov vekte kriteriene i forhold til hverandre og opp mot andre relevante faktorer.

Noen av usikkerhetene som kan nevnes ved bruk av indikatorene er:

- NSM har foretatt en skjønnsmessig anbefaling av relevante og representative indikatorer.
- Usikkerhet knyttet til datasettenes nøyaktighet, alder, pålitelighet og antall kilder.
- Det kan være store ulikheter i det enkelte land som ikke kommer frem.
- Forutsetningene for vurderingen av et land kan endres relativt hurtig.